

UNIVERSITETET I OSLO.

Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet.

Eksamen i FYS 203 - Statistisk fysikk.

Eksamensdag: Onsdag 30. mai 1984.

Tid for eksamen: Kl. 0900-1500.

Oppgavene er på 3 sider.

Tillate hjelpemidler: Regnestav, godkjente elektroniske regnemaskiner.
Clark: Physical and Mathematical Tables.
Oliver & Boyd: Science Data Book.
Matematiske og fysiske tabeller for gymnasen.
Rottmann: Mathematische Formelsammlung.

Oppgave 1

Hamilton-funksjonen for en kjede med tre Ising-spinn $\sigma_i = \pm 1$ er gitt ved

$$H = -J \sum_{i=1}^2 \sigma_i \sigma_{i+1}$$

- Hvilke mikrotilstander kan dette systemet befinne seg i og hva er de tilsvarende energier?
- Beregn partisjonsfunksjonen og finn derav den spesifikke varme for kjeden. Skissér resultatet som funksjon av temperaturen.
- Hva blir middelverdiene $\langle \sigma_2 \rangle$ og $\langle \sigma_1 \sigma_3 \rangle$?

fortsettes side 2

Oppgave 2

Hamilton-funksjonen for et elektron med spinn = 1/2 i et ytre magnetfelt B er

$$H = \frac{1}{2m} p^2 - \mu B \sigma_z$$

hvor spinn-komponenten σ_z langs magnetfeltet kan anta verdiene $\sigma_z = \pm 1$. Typiske verdier for Fermi-energien for elektroner i metall er $\epsilon_F \sim 4-8$ eV. Her er μ det magnetiske dipolmoment for et elektron.

- Hva blir de midlere antall av elektroner $\langle N_+ \rangle$ og $\langle N_- \rangle$ med spinn henholdsvis parallelle og antiparallele med magnetfeltet i en gass av N slike elektroner når de beskrives ved klassisk Maxwell-Boltzmann statistikk?
- Finn magnetiseringen M og vis at susceptibiliteten $\chi = (\partial M / \partial B)_T$ ved svake magnetfelt er gitt ved $\chi = N\mu^2/kT$.
- Ved direkte målinger på elektrongassen i metall finnes denne susceptibiliteten å være over hundre ganger mindre enn dette klassiske resultatet ved romtemperatur. Hvordan kan du kvalitativt forklare dette ved bruk av kvantestatistikk?
- Benytt Fermi-Dirac statistikk ved $T = 0^\circ\text{K}$ til å beregne forventningsverdiene $\langle N_+ \rangle$ og $\langle N_- \rangle$ ved så svake felt at $\mu B \ll \epsilon_F$. Bruk dette til å beregne susceptibiliteten χ og skriv svaret på samme form som i spørsmål b).

Oppgave 3

Et DNA-molekyl kan betraktes som en stige med N trinn. For å ødelegge atombindingene i et trinn og dermed skape en defekt i molekylet, trenges en energimengde $\epsilon = 0.3$ eV. Anta at ved temperaturen $T = 0^\circ\text{K}$ inneholder molekylet ingen slike defekter.

- Hvor høy må temperaturen være for at den første defekten skal kunne oppstå på grunn av varmen? Bruk i svaret $N = 10^8$.

- b) Hva er entropien til molekylet som skyldes n slike defekter. Anta $n \gg 1$ og bruk Stirlings formel.
- c) Hva er det midlere antall $\bar{n}$ defekter når molekylet er i termisk likevekt ved temperaturen T ?
- d) Vis hvordan det er mulig å utlede direkte dette resultatet ved bruk av det stor-kanoniske ensemblet. Hvert trinn har ikke mer enn en defekt. Hvorfor er det kjemisk potensial lik null for disse defektene i molekylet?

_____ " _____

Boltzmann's konstant: $k = 8.62 \times 10^{-5} \text{ eV/}^\circ\text{K}$.